

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Sammanfattning

I betänkandet behandlar finansutskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner och 14 motioner som lämnats under den allmänna motionstiden 2015/16. I motionerna finns alternativa budgetförslag från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna.

Utskottet säger ja till regeringens förslag till anslag inom utgiftsområdet, som uppgår till knappt 93,4 miljarder kronor för 2016. Vidare säger utskottet ja till regeringens förslag om ändringar i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning och förslaget till ändring i socialtjänstlagen (2001:453). Utskottet har även följt upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdet.

Utskottet säger nej till samtliga motionsförslag.

I betänkandet finns sex särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	7
Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	7
Ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	20
Särskilda yttranden	23
1. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (M).....	23
2. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (SD).....	24
3. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (C)	24
4. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (L).....	26
5. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (KD)	27
6. Ändring i socialtjänstlagen (2001:453), punkt 2 (M)	28
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	29
Propositionen	29
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	29
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag	32
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	33
<i>Bilaga 4</i>	
Socialutskottets yttrande 2015/16:SoU3y	34
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Regeringens anslagsförslag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner 2016.....	9
Tabell 2 Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

a) Anslagen för 2016

Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 25 enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:1 utgiftsområde 25 punkt 3 och avslår motionerna

2015/16:1932 av Jakob Forssmed m.fl. (KD),

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 17,

2015/16:2356 av Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev (båda SD),

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkandena 76 och 81,

2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 24 och 27,

2015/16:3050 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 3,

2015/16:3088 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2015/16:3146 av Erik Ullenhag m.fl. (FP),

2015/16:3150 av Emil Källström m.fl. (C) och

2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 37.

b) Lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:1 utgiftsområde 25 punkt 1 och avslår motion

2015/16:1910 av Isabella Hökmark (M).

2. Ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:1 utgiftsområde 25 punkt 2 och avslår motionerna

2015/16:2510 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 6,

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 25,

2015/16:3088 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och

2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 4.

Stockholm den 10 december 2015

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Monica Green (S), Jörgen Hellman (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Ingela Nylund Watz (S), Emil Källström (C), Jan Ericson (M), Hans Unander (S), Dennis Dioukarev (SD), Erik Ullenhag (L), Jakob Forssmed (KD), Fredrik Schulte (M), Börje Vestlund (S), Rasmus Ling (MP) och Håkan Svenneling (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens proposition 205/16:1 Budgetpropositionen för 2016 i de delar som gäller utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner samt ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2015.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. I bilaga 2 redovisas regeringens förslag till anslag för 2016 och de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna föreslår i sina anslagsmotioner. I bilaga 3 finns utskottets förslag till anslagsfördelning. Socialutskottets yttrande över regeringens förslag till ändring i socialtjänstlagen (2001:453) finns i bilaga 4.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i första steget i budgetprocessen fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har, med bifall till regeringens förslag, bestämt utgiftsramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner till sammanlagt 93 398 252 000 kronor. I detta ärende föreslår finansutskottet hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottets beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottets uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning. Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att de förslag i budgetpropositionen och i motioner som gäller anslag inom utgiftsområde 25 och regeringens förslag till ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning behandlas först. Därefter behandlas regeringens förslag till ändring i socialtjänstlagen (2001:453) och de motioner som väckts med anledning av förslaget.

Utskottets överväganden

Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner och antar ändringar i det kommunala utjämningsystemet i enlighet med regeringens förslag. Samtliga motioner avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Budgetpropositionen

Närmare om utgiftsområde 25

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner omfattar tre anslag: 1:1 Kommunalekonomisk utjämning, 1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader och 1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer. Målet för utgiftsområdet är att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting som bidrar till en effektiv kommunal verksamhet med hög kvalitet.

Den kommunalt finansierade verksamheten styrs av det övergripande budgetpolitiska ramverket för stabila offentliga finanser om överskottsmål för hela den offentliga sektorn, ett utgiftstak för staten och kravet på kommuner och landsting att ha en budget i balans. Därutöver kräver kommunallagen (1991:900) att kommuner och landsting ska ha en god ekonomisk hushållning i sina verksamheter och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer.

Kravet om en budget i balans innebär att budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Om ett negativt resultat skulle uppstå ska enligt kommunallagen det minskade egna kapital som följer av detta återställas inom tre år, om inte synnerliga skäl föreligger. Balanskravet och kravet om god ekonomisk hushållning bedöms ha en stor betydelse för att säkerställa en ansvarsfull ekonomisk förvaltning i kommunsektorn, minska risken för underskott och bidra till att nå överskottsmålet för hela den offentliga sektorn.

Åren 2016–2019 bedöms att kommunsektorns samlade inkomster kommer att öka i en hög takt, med i genomsnitt 4,5 procent. Detta skapar enligt regeringen utrymme för ökade utgifter i de kommunala verksamheterna.

Resultatredovisning

Staten bidrar till finansieringen av de kommunala verksamheterna genom det generella statsbidraget (anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning), som utgör en mindre del (ca 10 procent) av kommunsektorns totala intäkter och används på det sätt kommunerna och landstingen själva beslutar. För många kommuner och landsting har emellertid det generella statsbidraget och utjämningsystemet stor betydelse. Enligt regeringen går det dock inte att dra alltför långtgående slutsatser om sambandet mellan storleken på de generella statsbidragen, fördelningen av dessa och enskilda kommuners och landstings finansiella ställning. Kommunernas och landstingens ekonomiska resultat kan därför endast i begränsad omfattning användas för att belysa måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

Statskontoret har fått i uppdrag av regeringen att följa upp systemet för kommunalekonomisk utjämning. Uppdraget regleras sedan 2008 i Statskontorets instruktion. Syftet med uppföljningen är att ge underlag för en kontinuerlig uppdatering av utjämningsystemet. Statskontoret har även i uppdrag att genomföra en övergripande kartläggning de faktorer som har betydelse för kommunerna och deras verksamheter (dnr Fi2013/4575). Finansdepartementet har vidare gett sakkunniga i uppdrag att biträda departementet med att utforma en metod för att följa upp kommunernas och landstingens ekonomi och en struktur för att sammanställa den information som ligger till grund för uppföljningen (dnr Fi2014/2038).

Kommunsektorns finanser

Av den offentliga sektorns totala utgifter står kommunsektorn för närmare hälften. De kommunala utgifterna motsvarade ca 24 procent av BNP 2014, varav ca 19 procentenheter utgjordes av kommunal konsumtion som främst omfattar skattefinansierade välfärdstjänster som kommuner och landsting ansvarar för. Antal sysselsatta inom kommunfinansierade verksamheter uppgick till 1,2 miljoner personer 2014.

Kommunsektorns intäkter, exklusive extraordinära intäkter, uppgick 2014 till totalt 923 miljarder kronor. Intäkter från inkomstskatterna till kommuner och landsting uppgick till 602 miljarder kronor 2014, vilket motsvarade knappt två tredjedelar av de totala intäkterna. Enligt Ekonomistyrningsverkets redovisning uppgick statsbidragen 2014 till 144 miljarder kronor, varav ca 90 miljarder i form av generella statsbidrag och ca 54 miljarder i form av riktade statsbidrag. Övriga intäkter uppgick till 77 miljarder kronor.

Kommunsektorns kostnader, exklusive extraordinära kostnader, uppgick 2014 till totalt 910 miljarder kronor. Verksamhetens nettokostnader uppgick till 721 miljarder kronor. Hälso- och sjukvården utgjorde den nettokostnadsmässigt största verksamheten följt av socialtjänst och utbildning.

Kommuner och landsting ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer.

År 2014 uppgick resultatet för kommunsektorn som helhet till 1,8 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Kommunernas resultat uppgick i genomsnitt till 2,1 procent och landstingens till i genomsnitt 1,3 procent. Kommunerna har sammantaget varje år haft högre resultat i relation till skatteintäkter och generella statsbidrag jämfört med landstingen.

Tillsammans redovisade kommunerna och landstingen 2014 ett bokslutsresultat som överstiger kommunallagens krav om en ekonomi i balans. Resultaten varierade dock mellan enskilda kommuner och enskilda landsting. År 2014 var det 79 procent av kommunerna (228 stycken) och 65 procent av landstingen (13 stycken) som redovisade positiva resultat. Kommunsektorns totala tillgångar uppgick 2014 till 1 045 miljarder kronor, vilket var en ökning med 7,8 procent jämfört med 2013. Kommunsektorns totala tillgångar har ökat med i genomsnitt 5,5 procent per år 2000–2014.

Regeringen gör bedömningen att den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn sammantaget har varit god. Samtidigt har sektorn gått in i en period med ett starkt förändringstryck, där den demografiska utvecklingen har lett till ett ökat kostnadstryck och ökade investeringsbehov inom många verksamheter.

Kommunsektorn bedöms uppnå positiva resultat varje år 2016–2019. Resultat som andel av generella statsbidrag och skatteintäkter bedöms i genomsnitt motsvara 2 procent per år under perioden och kommer därmed med god marginal att överstiga kommunallagens krav om en ekonomi i balans. För 2018 och 2019 beräknas det positiva bidraget till inkomsterna från den ökade sysselsättningen på arbetsmarknaden avta, i och med att BNP-gapet enligt prognosen sluts 2017. Resultatet väntas sedan försämras något 2018 och 2019.

Förslag till anslag

Tabell 1 Regeringens anslagsförslag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner 2016

Tusental kronor

Anslag	Belopp
1:1 Kommunalekonomisk utjämning	89 679 937
1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	3 712 965
1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	5 350
Summa	93 398 252

Källa: Budgetpropositionen för 2016.

Jämfört med 2014 minskade ramen för utgiftsområdet med knappt 1,3 miljarder kronor 2015, vilket huvudsakligen berodde på ekonomiska regleringar mellan staten och kommunsektorn. I budgetpropositionen för 2016 föreslås utgiftsområdet öka med närmare 1,2 miljarder kronor 2016 jämfört med prognosen för 2015.

I propositionen lämnas förslag till ändringar som i huvudsak innebär en återgång till de regler som gällde för beräkning av inkomstutjämningsavgifter fram till utgången av 2013.

1:1 Kommunalekonomisk utjämning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 89 680 miljoner kronor till anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning för 2016. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner och landsting enligt lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning och även som ett instrument för ekonomiska regleringar mellan staten och kommunsektorn. Jämfört med 2015 innebär förslaget en minskning med ca 1 miljard kronor. I propositionen föreslår regeringen följande ändringar:

- För de kommuner och landsting som betalar en inkomstutjämningsavgift ska den länsvisa skattesatsen fastställas utifrån 85 procent av medelskattesatsen 2003, dvs. i enlighet med de regler som gällde fram till utgången av 2013. De länsvisa skattesatserna för bidragsberättigade kommuner bör dock även fortsättningsvis fastställas utifrån 95 procent av medelskattesatsen 2003 och för bidragsberättigade landsting utifrån 90 procent av medelskattesatsen samma år.
- Det särskilda bidrag som inom ramen för strukturbidraget kompenserar de kommuner och landsting som får minskade intäkter från bidrag eller ökade kostnader för avgifter till följd av sänkningen av inkomstutjämningsavgiften 2014 avskaffas.
- Avgiftsökningar till följd av de föreslagna förändringarna ska ske successivt. Kommuner och landsting ska det år då förändringarna träder i kraft få ett införandebidrag som motsvarar den del av avgiftsökningen som överstiger 250 kronor per invånare. Detta införandebidrag ska därefter minskas med högst 250 kronor per invånare och år. Någon ändring bör inte göras av det befintliga införandebidraget.

Förslagen innebär att vissa kommuner och landsting sammantaget kommer att få en avgiftsökning. Vid en återgång till de regler som före 2014 gällde för beräkningen av inkomstutjämningsavgifter höjs avgiftsuttaget. Till följd av detta ökar samtidigt regleringsposten. De kommuner och landsting för vilka utfallet i utjämningsystemet försämras betydligt till följd av de föreslagna ändringarna bör ges viss tid att anpassa sina kostnader till förändringen. Genom ett införandebidrag som gradvis trappas av kan avgiftsökningarna under en övergångsperiod begränsas. Införandet av ett nytt införandebidrag innebär att regleringsposten blir lägre för alla kommuner, dvs. även för de som får införandebidrag.

Regeringen föreslår vidare att takbeloppen i högkostnadsskyddet inom äldreomsorgen höjs fr.o.m. den 1 juli 2016. I enlighet med den kommunala finansieringsprincipen föreslår regeringen därför en minskning av anslaget

1:1 Kommunalekonomisk utjämning med 74 miljoner kronor 2016 och 148 miljoner kronor per år fr.o.m. 2017.

1:2 Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 713 miljoner kronor till anslaget 1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader för 2016. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner enligt lagen (2008:342) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS.

År 2010–2014 ökade omsättningen i utjämningsystemet från 2,9 till 3,5 miljarder kronor. Den ökade omsättningen berodde på ökade kostnader för verksamheten enligt LSS. År 2014 fick hälften av kommunerna utjämningsbidrag och hälften betalade utjämningsavgifter.

1:3 Bidrag till organisationer inom det kommunalekonomiska området

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 5,3 miljoner kronor till anslaget 1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer för 2016. Under anslaget anvisas medel som får användas för statsbidrag till två organisationer inom det kommunalekonomiska området: Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) och Rådet för kommunal redovisning (RKR).

RKA är en ideell förening för normbildning i kommunala redovisningsfrågor med uppgift att främja god redovisningssed i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning, där staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är medlemmar. Staten bidrog 2014 med 3,95 miljoner kronor till rådet för dess verksamhet.

Även RKR är en ideell förening i vilken staten och SKL är medlemmar. RKA tillhandahåller bl.a. nyckeltal i en databas för jämförelser i kommunsektorn. Syftet med databasen är att stödja uppföljningen av måluppfyllelse och resursanvändning i kommuner och landsting. År 2014 bidrog staten med 1,4 miljoner kronor till RKR för dess verksamhet. Att öka jämförbarheten och stimulera till jämförelser mellan kommuner och landsting kan bidra till att effektivisera resursutnyttjandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning

Systemet för kommunalekonomisk utjämning har som syfte att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att kunna tillhandahålla sina invånare service oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturella kostnader. Regeringen föreslår att för de kommuner och landsting som betalar en avgift ska den länsvisa skattesats som används vid beräkningen av inkomstutjämningsavgifter fastställas utifrån 85 procent av kommunernas och landstingens medelskattesats för 2003. Det innebär att avgifterna höjs för dessa kommuner och landsting.

Därutöver föreslås ett avskaffande av det särskilda bidrag som, inom ramen för strukturbidraget, kompenserar de kommuner och landsting som fick lägre intäkter eller högre avgifter till följd av sänkningen av inkomstutjämningsavgiften 2014. Förändringarna innebär i huvudsak en återgång till de regler som gällde för beräkning av inkomstutjämningsavgifter fram till utgången av 2013.

De avgiftsökningar som följer av de föreslagna förändringarna ska ske successivt. Kommuner och landsting ska det år då förändringarna träder i kraft få ett införandebidrag som motsvarar den del av avgiftsökningen som överstiger

250 kronor per invånare. Detta införandebidrag ska därefter minskas med högst 250 kronor per invånare och år. Under en övergångsperiod kommer det således att finnas två införandebidrag: ett bidrag avseende de förändringar som genomfördes 2014 och ett bidrag avseende de förändringar som föreslås i propositionen.

Eftersom inkomstutjämningsavgifterna redovisas inom ramen för anslaget för kommunalekonomisk utjämning minskar nettot av bidrag och avgifter samtidigt som regleringsposten ökar med samma belopp. De ökade avgifterna kommer således att fördelas till alla kommuner och landsting.

Motionerna

Moderaterna

I motion 2015/16:3088 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkar motionärerna på att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning bör minskas med 107 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag och att de allmänna bidragen justeras utifrån följande förslag:

- Jobbstimulans i försörjningsstödet
- Allmän förskola
- Tioårig grundskola
- Utökad undervisningstid i matematik
- Nej till höjt högkostnadsskydd i äldreomsorgen.

Som skäl anger motionärerna följande. Systemet för kommunalekonomisk utjämning har som övergripande syfte att alla kommuner och landsting, oavsett den egna skattekraften och strukturella kostnadsskillnader, ska kunna erbjuda en likvärdig service till sina invånare. Det är viktigt att utjämningsystemet inte motverkar tillväxt och ökad sysselsättning genom höga marginaleffekter för de kommuner och landsting som betalar inkomstutjämningsavgift.

I motion 2015/16:3241 yrkande 37 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) anför motionärerna att den jobbstimulans som finns i försörjningsstödet bör höjas från dagens 25 procent till 40 procent. Stimulansen innebär att den som fått försörjningsstöd sex månader i följd kan få en del av nettoinkomsten från arbete undantagen vid beräkningen av ekonomiskt bistånd.

I motion 2015/16:1910 av Isabella Hökmark (M) anför motionären att man bör överväga en förändring av skatteutjämningsystemet. Som skäl anføres bl.a. att utjämningsystemet i dag motverkar sitt syfte och hämmar utvecklingen. Enligt motionären bör skatteutjämningsen på sikt fullt ut finansieras av staten.

Sverigedemokraterna

I motion 2015/16:2356 av Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev (båda SD) yrkar motionärerna på att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämningsbidrag bör minskas med ca 3 540 miljoner kronor och att anslag 1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader bör minskas med ca 19 miljoner kronor 2016 jämfört med regeringens förslag. Vidare föreslår motionärerna två nya anslag: 2:1 Nej till höjd avgift i hemtjänsten på 74 miljoner kronor och 2:2 Återställt högkostnadsskydd på 840 miljoner kronor. Anslagsförslagen innebär totalt en minskning med ca 2 645 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Som skäl framhåller motionärerna bl.a. att upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell är ett av de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. Motionärerna är negativt inställda till den höjning av högkostnadsskyddet som genomförts. Höjningen försvårar situationen för många sjuka och äldre som tvingas lägga ännu större delar av sin disponibla inkomst på läkemedel och sjukhusbesök. Motionärerna vill återställa högkostnadsskyddet till 900 kronor för besök inom den öppna hälso- och sjukvården och till 1 800 kronor för läkemedel.

Centerpartiet

I motion 2015/16:3150 av Emil Källström m.fl. (C) yrkar motionärerna på att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämningsbidrag bör minskas med 3 718 miljoner kronor 2016 jämfört med regeringens förslag. I motion 2015/16:3050 yrkande 3 av Anders W Jonsson m.fl. (C) anför motionärerna att man bör se över möjligheten att införa en äldreboendegaranti för personer över 85 år. Motionärerna vill genom en äldreboendegaranti ge äldre personer i behov av stöd i hemmet rätt att oavsett var i landet man bor själva bestämma vem som ska erbjuda det stödet och att ge personer över 85 år rätt att själva få bestämma när det är dags att flytta till ett trygghetsboende eller till ett boende för vård och omsorg. Socialtjänsten ska i sina biståndsbedömningar ta större hänsyn till den oro och ångest som många äldre personer kan uppleva.

Liberalerna

I motion 2015/16:3146 av Erik Ullenhag m.fl. (FP) yrkar motionärerna att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämningsbidrag bör minskas med 1 953 miljoner kronor 2016 jämfört med regeringens förslag. Som skäl framhåller motionärerna bl.a. värnandet av möjligheten att upprätthålla den offentliga servicen i hela landet. De ekonomiska villkoren för kommuner och regioner behöver därför utjämnas med avseende på faktorer som inte går att påverka. Utjämningsystemet ska innehålla drivkrafter för tillväxt.

Motionärerna föreslår att arbetsgivaravgifterna för unga ska sänkas ytterligare. Därmed föreligger inte något behov av bygga ut anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning i den grad regeringen föreslår. Till skillnad från effekterna av de förslag regeringen lämnar i budgetpropositionen drabbas inte kommunerna fullt ut av kostnadsökningen. Anslaget bör därför minskas med 300 miljoner kronor 2016 jämfört med regeringens förslag.

Att säkerställa en god verksamhet inom landstingen är en prioriterad politisk uppgift. Motionärerna anser att de anslag som regeringen föreslår endast kan ha en marginell påverkan på landstingens förmåga att möta de specifika utmaningar regeringen motiverar tillskottet med. Om landstingen bör få särskilda tillskott är sannolikt ett allmänt resurstillskott mer träffsäkert. Patientavgifter ska vara låga och väl avvägda och i vilken mån de ska tas ut eller inte är en central fråga för landstingen att avgöra. Motionärerna avvisar regeringens förslag om en ökning av anslaget med 100 miljoner kronor för 2016 för kostnadsfri mammografi. Motionärerna reglerar via anslaget 1:1 även delvis genomförandet av en ny lag om vård av unga enligt förslag i SOU 2015:71 Barns och ungas rätt vid tvångsvård genom ett tillskott på totalt 28 miljoner kronor 2016. Vidare avvisas regeringens förslag om justerad riksnorm om 181 miljoner kronor.

Slutligen föreslås, via anslaget 1:1, också justeringar till följd av ett förslag om förändringar av skattesystemets utformning. För 2016 innebär förslaget om ett justerat reseavdrag en minskning av anslaget med 1 100 miljoner kronor och förslaget om en avvisning av höjd bensinskatt en minskning om 300 miljoner kronor. Under 2016 förväntas dessa reformer sammantaget höja inkomsterna från den kommunala inkomstkatten med 1 400 miljoner kronor. Därmed föreslås den kommunalekonomiska utjämningen justeras ned med motsvarande belopp.

Kristdemokraterna

I motion 2015/16:1932 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkar motionärerna på att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning bör ökas med 12 729 miljoner kronor 2016 jämfört med regeringens förslag. Motionärerna avvisar flera av de av regeringens reformer som påverkar den kommunalekonomiska utjämningen.

Enligt motionärerna bedriver regeringen en politik som slår mot jobb och företagande samtidigt som den utökar det offentliga åtagandet genom flera satsningar på att kostnadsbefria utvalda delar av välfärden. Risken med regeringens politik är att färre jobb skapas, sysselsättningen minskar och möjligheten att möta det ökade offentliga åtagandet försämras.

Mot den bakgrunden avvisar motionärerna förslagen om kostnadsfri tandvård för unga, kostnadsfri sjukvård för personer över 85 år och kostnadsfri mammografi. De säger också nej till förslaget om ett generellt tillskott till landstingen för sjukvården och vill i stället införa en ny prestationsbaserad kvalitetssatsning med inriktning på förebyggande och rehabiliterande insatser.

Dessutom säger de nej till regeringens höjning av takbeloppet för äldreomsorgstaxan.

I enlighet med finansieringsprincipen tillförs medel till kommunerna för att finansiera vårdnadsbidrag och kravet på kommunerna att erbjuda alla föräldrar ett föräldrastödsprogram. Motionärerna framhåller att föräldrastöd har visat sig ha positiv inverkan på relationen mellan förälder och barn. Vidare visar Folkhälsomyndighetens hälsoekonomiska beräkningar att det är kostnadseffektivt att satsa på föräldrastöd. För detta ändamål avsätter motionärerna 76 miljoner kronor. Ett likalydande yrkande finns i motion 2015/16:1994 yrkande 17 av Desirée Pethrus m.fl. (KD), motion 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 81 och i motion 2015/16:2569 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 27.

Vidare vill motionärerna kompensera kommunerna för att täcka kostnader för dagbarnvårdare som kommunerna med deras förslag inte längre kommer att kunna göra avdrag för. Den kommunalekonomiska utjämnningen minskar också eftersom kravet på att tillhandahålla kommunala energirådgivare avskaffas. Därutöver justeras anslaget 1:1 för sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga samt för möjligheten för unga och nyanlända att tjäna sin första halva miljon kronor skattefritt.

I motion 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 76 anför motionärerna att man bör höja socialbidragsnormen för barnfamiljer. Som skäl anger motionärerna att ekonomin hos barnfamiljer som är i behov av ekonomiskt bistånd länge har släpat efter. Motionärerna avsätter 181 miljoner kronor för detta ändamål, och ser att regeringen delar denna uppfattning. Till skillnad mot regeringen ska dock höjningen inte finansieras genom att delvis slopa fritidspengen, som ska behållas. Ett likalydande yrkande finns i motion 2015/16:2569 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 24.

Samanställning av förslag till ramanslag

I tabell 2 redovisas regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag inom utgiftsområde 25.

Tabell 2 Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		M	SD	C	FP	KD
1:1 Kommunalekonomisk utjämning	89 680	-107	-3 540	-3 718	-1 953	+12 729
1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	3 713		-19			
1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer <i>Nya anslag</i>	5					
99:1 Nej till höjd avgift hemtjänsten			+74			
99:2 Återställt högkostnadsskydd			+840			
Summa för utgiftsområdet	93 398	-107	-2 645	-3 718	-1 953	+12 729

Kompletterande information

Extra ändringsbudget för 2015

Den 12 november 2015 presenterade regeringen proposition 2015/16:47 Extra ändringsbudget för 2015. Det är första gången som en extra ändringsbudget har överlämnats till riksdagen enligt den nuvarande definitionen i riksdagsordningen (RO) som trädde i kraft den 1 september 2014. Det har dock förekommit att extra ändringsbudgetar har överlämnats till riksdagen innan regeringen i RO, framför allt i samband med finanskrisen 2008–2009.

I den extra ändringsbudgeten föreslår regeringen ändringar i statens budget för 2015 med anledning av flyktingsituationen. Förslagen avser ändringar i ramarna för tre utgiftsområden samt ändrade och nya anslag. Anslagsförändringarna innebär att de anvisade medlen ökar med ca 11 miljarder kronor. Av dessa medel föreslås 9,8 miljarder kronor avsättas till ett tillfälligt stöd till kommuner och landsting. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna den 23 oktober 2015 med anledning av flyktingsituationen.

Inom utgiftsområde 25 föreslår regeringen att ett nytt anslag 1:5 Tillfälligt stöd till kommuner och landsting förs upp på statens budget för 2015 med 9,8 miljarder kronor. Anslaget får användas för statsbidrag till kommuner och

landsting för att kunna hantera det stora antalet asylsökande och minska trycket på den kommunala ekonomin. Det tillfälliga stödet fördelas med 8,3 miljarder kronor till kommunerna och med 1,5 miljarder kronor till landstingen. Fördelningen baseras på utfallet av statsbidrag till kommuner respektive landsting för mottagande av asylsökande och nyanlända. Vid fördelningen av medel mellan kommunerna kommer antalet asylsökande och nyanlända i en kommun samt fördelningen mellan barn och vuxna i relation till kommunens befolkningstal att beaktas. Vid fördelningen mellan landstingen kommer hänsyn att tas till antalet asylsökande och nyanlända i respektive landsting. Det tillfälliga stödet kommer att betalas ut 2015 men avses även täcka kostnader som kan förväntas uppstå 2016.

Finansutskottet sa den 3 december 2015 ja till regeringens förslag till extra ändringsbudget för 2015.

Ekonomirapporten från Sveriges Kommuner och Landsting

Ekonomirapporten från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) innehåller en redogörelse för bl.a. den ekonomiska situationen för kommuner och landsting och förutsättningarna på några års sikt. Enligt rapporten från oktober 2015 blir det ekonomiska läget i kommunsektorn alltmer besvärligt. Landstingens samlade resultat väntas försämrats påtagligt 2015, till ett underskott på 1 miljard kronor. Även kommunernas samlade resultat försämrats kraftigt, för andra året i rad, till 7 miljarder kronor, trots tillskott av bl.a. AFA-pengar. För 2016 bedömer SKL att kommunerna lyckas klara verksamheterna utan skattehöjningar, med endast en mindre resultatförsämring. Däremot räknar de med vissa skattehöjningar i landstingen trots att 2016 bjuder på den högsta ökningen av skatteunderlaget hittills under 2000-talet (5,5 procent).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis kan utskottet konstatera att riksdagen den 25 november 2015 sa ja till regeringens budgetförslag för 2016. Därmed beslutade riksdagen om ramar för de 27 utgiftsområdena. Ramen för utgiftsområde 25 fastställdes till knappt 93,6 miljarder kronor för 2016. De förslag till anslag inom utgiftsområdet som är högre än den beslutade ramen kan inte bifallas vid behandlingen av utgiftsområdet. Utskottet noterar att Kristdemokraterna är det enda oppositionsparti vars anslagsförslag är högre än den ram som fastställts av riksdagen. Övriga fyra oppositionspartier har lämnat anslagsförslag som med varierande belopp understiger ramen.

Utskottet har tagit del av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 25 i budgetpropositionen och noterar regeringens svårigheter med att dra långtgående slutsatser om sambanden mellan storleken på de generella statsbidragen, fördelningen av dessa och enskilda kommuners och landsting finansiella ställning. Resultatredovisningen är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och

resultatdialogen med regeringen, och utskottet understryker därför vikten av att regeringen kan analysera och dra generella slutsatser om sambandet mellan statsbidragen och måluppfyllelsen för utgiftsområdet.

Kommunsektorn utgör en stor och viktig del av den svenska ekonomin, inte minst genom dess produktion och finansiering av välfärdstjänster såsom sjukvård, äldreomsorg och skola. För att kommunsektorn ska kunna bedriva dessa verksamheter med hög effektivitet och hög kvalitet är det av stor vikt att kommunsektorn ges goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar, vilket också är målet med utgiftsområdet.

Av kommunsektorns totala intäkter utgjorde de generella statsbidragen ca 10 procent 2014, medan skatteintäkterna svarade för ca 65 procent. Utvecklingen av det kommunala skatteunderlaget är därför enligt utskottet av central betydelse för kommunsektorns ekonomi. Att alla som kan och vill delta på arbetsmarknaden också får möjlighet till detta är avgörande för att öka skatteintäkterna och på så sätt värna och utveckla välfärdens verksamheter.

Det är viktigt att utjämningssystemet inte motverkar tillväxt och sysselsättning. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet regeringens förslag till ändringar i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning, som i huvudsak innebär en återgång till de regler som gällde för beräkning av inkomstutjämningsavgifter fram till utgången av 2013.

Utskottet anser att regeringen noga följer den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn och att den presenterar förslag som är väl utformade efter rådande förhållanden. Utskottet kan notera att den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn sammantaget varit god under de senaste åren. Samtidigt har sektorn gått in i en period med ett starkt förändringstryck, där den demografiska utvecklingen har lett till ett ökat kostnadstryck och ökade investeringsbehov inom många verksamheter.

Regeringen och Vänsterpartiet genomför även inom andra utgiftsområden i budgeten flera viktiga reformer genom riktade stöd till kommuner och landsting. Exempelvis investeras i budgeten för 2016 stora resurser i ett mer attraktivt läraryrke, höjd personaltäthet och stärkt kvalitet i fritidshem, personalförstärkningar i Sveriges skolbibliotek, höjd ersättning till kommuner för asylsökande barns skolgång och upprustning av utemiljöer för förskolor, skolor och fritidshem. Schablonersättningen för att ta emot nyanlända höjs kraftigt och sjukvården förstärks genom investeringar i exempelvis primärvård och avgiftsfri mammografiscreening. Kommuner som tar ansvar för bostadsbyggandet får även ta del av en byggbonus.

Den 12 november 2015 presenterade regeringen ett förslag till extra ändringsbudget för 2015 med anledning av flyktingsituationen (prop. 2015/16:47). Förslagen avser bl.a. ändringar i ramarna för utgiftsområde 25 där 9,8 miljarder kronor föreslås avsättas till ett tillfälligt stöd till kommuner och landsting. Det är första gången som en extra ändringsbudget har överlämnats till riksdagen enligt den nuvarande definitionen i riksdagsordningen (RO) som trädde i kraft den 1 september 2014.

I behandlingen av förslaget till extra ändringsbudget för 2015 (bet. 2015/16:FiU18) konstaterade utskottet att det för närvarande stora antalet asylsökande medför ett mycket högt tryck på att myndigheter, kommuner och samhället i övrigt säkrar förmågan att ta emot asylsökande och stärker etableringen av nyanlända. Den extra ändringsbudgeten handlar därför till största delen om resursförstärkningar till kommuner och landsting för att skapa ordning och reda i flyktingmottagandet, skapa förutsättningar för en bättre etablering och minska trycket i de kommunala ekonomierna.

Utskottet framhöll att den stora mängden asylsökande innebär oförutsedda och på kort sikt i huvudsak ofrånkomliga utgiftsökningar. Enligt utskottet är det nödvändigt att hitta sätt att dämpa kostnadsökningar och identifiera besparingsmöjligheter inför kommande budgetar, vilket är en del i den överenskommelse mellan regeringspartierna, Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna som ingicks i oktober. Därför välkomnade utskottet regeringens pågående arbete med dessa frågor.

Sammanfattningsvis kan utskottet konstatera att kommunsektorn bedöms uppnå positiva resultat varje år 2016–2019. Det är dock en stor utmaning att hantera det mycket höga trycket på myndigheter, kommuner och samhället i övrigt som det för närvarande stora antalet asylsökande medför. Samtidigt är det rimligt att anta att flyktingmottagandet på lång sikt kan ge positiva effekter för de offentliga finanserna. När fler personer arbetar ökar antalet arbetade timmar, vilket ökar skatteintäkterna och därmed förutsättningarna för en långsiktigt hållbar välfärd. Det finns därför enligt utskottet skäl att noggrant följa utvecklingen för att kunna vidta väl avvägda åtgärder.

Regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner är enligt utskottet väl avvägda och skapar goda förutsättningar för kommuner och landsting att bedriva viktiga välfärdstjänster såsom sjukvård, äldreomsorg och skola. Med detta säger utskottet ja till regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 25 och till förslaget till lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning och säger nej till samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i socialtjänstlagen (2001:453) och avslår motionerna.

Jämför särskilt yttrande 6 (M).

Förslaget

I propositionen föreslår regeringen ett höjt tak för avgift enligt socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL. Enligt 8 kap. 2 § SoL får kommunen ta ut skäligen avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer, bl.a. för hemtjänst och dagverksamhet samt särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen. Avgifterna får inte överskrida kommunens självkostnader. Kommunen får också ta ut avgifter för sjukvård som kommunen tillhandahåller enligt 26 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), förkortad HSL. I 8 kap. 5 § SoL regleras högkostnadsskyddet för dessa avgifter.

Regeringen föreslår att den enskildes avgifter för

- hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter för den sjukvård som kommunen tillhandahåller enligt 26 § HSL ska ändras från högst en tolfedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet till högst en tolfedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet
- bostad i särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen ska ändras från högst en tolfedel av 0,50 gånger prisbasbeloppet till högst en tolfedel av 0,5539 gånger prisbasbeloppet.

Förslaget ger alltså kommunerna en möjlighet, inte skyldighet, att ta ut en högre avgift. I praktiken innebär den föreslagna höjningen att takbeloppet för hemtjänst och dagverksamhet tillsammans med avgifter för sådan sjukvård som kommunen tillhandahåller enligt 26 § HSL höjs med 211 kronor per månad och takbeloppet för särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen med 190 kronor per månad. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016, vilket bedöms ge kommunerna rimliga planeringsförutsättningar.

Regeringen gör bedömningen att den enskildes avgifter för hemtjänst i ordinärt och särskilt boende, dagverksamhet samt kommunal hälso- och sjukvård till följd av ändringen kan komma att öka med som mest 2 640 kronor per år. Kommunernas intäkter beräknas öka med upp till 148 miljoner kronor per år. Det finns dock enligt regeringen inte någon garanti för att den föreslagna möjligheten att ta ut en högre avgift för hemtjänst täcker den föreslagna neddragningen av det generella statsbidraget (anslag 1:1) i varje enskild kommun eftersom regleringar enligt den kommunala finansieringsprincipen görs med ett enhetligt belopp per invånare.

Ökningen av hemtjänstavgifterna till följd av höjt avgiftstak kan vara större än ökningen av den disponibla inkomsten efter höjt grundavdrag och höjda eller i vissa fall sänkta pensioner. Detta är fallet för knappt 30 000 personer. Regeringen räknar dock med att merparten av pensionärerna, ca 1,9 miljoner personer, får en ökning av den disponibla inkomsten även efter en höjning av hemtjänstavgiften.

Socialutskottets yttrande

Finansutskottet beslutade den 22 oktober 2015 att ge socialutskottet möjlighet att yttra sig över regeringens proposition 2015/16:1 utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner punkt 2 med förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) och motioner med anknytning till förslaget.

Socialutskottet föreslår i yttrande 2015/16:SoU3y att finansutskottet tillstyrker regeringens lagförslag och avstyrker motionerna. Socialutskottet överlämnar även ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden 2015/16.

Socialutskottet noterar att graden av finansiering via avgifter under en längre tid har minskat när det gäller hemtjänsten och delar regeringens uppfattning att kommunerna bör ges möjlighet att öka avgiftsfinansieringen för bl.a. hemtjänsten genom att avgiftstaket höjs på det sätt som regeringen föreslår. Socialutskottet, som utgår från att regeringen kommer att följa upp konsekvenserna av höjt tak för dessa avgifter, ställer sig alltså bakom regeringens förslag och föreslår att finansutskottet tillstyrker det och avstyrker motionerna.

Yttrandet innehåller en avvikande mening (M, SD, C, KD).

Motionerna

I motion 2015/16:3088 av Ulf Kristersson m.fl. (M) begärs i yrkande 2 att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) om höjt högkostnadsskydd inom äldreomsorgen.

I motion 2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om högkostnadsskyddet i äldreomsorgen. Motionärerna säger nej till regeringens höjning av högkostnadsskyddet inom äldreomsorgen.

Liknande yrkanden finns i motionerna 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 25 och 2015/16:2510 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 6.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar inledningsvis regeringens satsning på stärkt bemanning inom äldreomsorgen. Förslaget, som innebär att kommunerna ges möjlighet att öka avgiftsfinansieringen för bl.a. hemtjänsten genom att avgiftstaket höjs, är enligt utskottet väl avvägt. Utskottet noterar att förslaget inte är tvingande för kommunerna.

Genom den föreslagna höjningen skapas ett delbidrag till finansieringen av satsningen på stärkt bemanning inom äldreomsorgen. Förslaget bidrar också till att motverka en genom åren minskande grad av finansiering via avgifter för hemtjänst. Utskottet säger därför ja till regeringens förslag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) och säger nej till samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Särskilda yttranden

1. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (M)

Ulf Kristersson (M), Jörgen Andersson (M), Jan Ericson (M) och Fredrik Schulte (M) anför:

Riksdagen beslutade den 25 november 2015 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I motionen Sverige kan mer – Politik som bryter det nya utanförskapet (2015/16:3043) presenteras Moderaternas budgetförslag och riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Sverige beskrivs ofta som ett av världens bästa länder att leva och växa upp i. Men Sverige står inför flera stora utmaningar framöver. Trots att fler vill arbeta är trösklarna in i arbete fortfarande höga för dem med låga inkomster. Vi ser ett nytt utanförskap växa fram som genom långvarig strukturell arbetslöshet drabbar unga människor och utrikes födda särskilt hårt. Dessutom ställer en allt tuffare internationell konkurrens höga krav på våra företag och deras jobbskapande. Det här är avgörande framtidsfrågor för Sverige.

Budgetpropositionen visar på en regering som står handfallen inför de viktiga utmaningar Sverige står inför och som inte förmår ta vara på de goda förutsättningar vi har. Regeringens politik med stora skattehöjningar på jobb och företagande riskerar att leda till att Sveriges jobbtillväxt bromsas, och försämrar också möjligheterna till en god integration genom att höja trösklarna in till arbetsmarknaden. Det här är fel väg för Sverige.

Vi moderater står för en annan väg. Vårt mål är att öka välståndet och tryggheten för alla medborgare i Sverige. De reformförslag vi presenterar är därför fokuserade på hur jobben ska bli fler. Vi vill minska utanförskapet och stärka incitamenten till att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, stärka investeringar i utbildning och infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är avgörande för att få mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter och beslutas i två steg. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag på ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. I stället framför vi i detta särskilda yttrande synpunkter på regeringens förslag och redovisar den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna föreslår i motionerna

2015/16:3088 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och 2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 37.

Vi anser att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning bör minskas med 107 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag och att denna besparing bör användas till satsningar inom andra politikområden. De allmänna bidragen bör justeras enligt Moderaternas förslag till jobbstimulans i försörjningsstödet, allmän förskola, tioårig grundskola, utökad undervisningstid i matematik och ett bibehållet högkostnadsskydd i äldreomsorgen.

2. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (SD)

Oscar Sjöstedt (SD) och Dennis Dioukarev (SD) anför:

I Sverigedemokraternas budget för 2016 stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å den ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra. Sverigedemokraternas förslag till statsbudget och riktlinjer för den ekonomiska politiken finns i partimotion 2015/16:761.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter och beslutas i två steg. Sverigedemokraternas budgetförslag är en sammanhållen helhet och vi bryter endast i särskilda fall ut utgiftsområden ur denna. Med anledning av detta, samt att våra föreslagna anslag för detta utgiftsområde överstiger den redan fastställda ramen, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. I stället framför vi i detta särskilda yttrande synpunkter på regeringens förslag och redovisar den anslagsfördelning och de förslag som Sverigedemokraterna föreslår i motion 2015/16:2356.

Våra anslagsförslag innebär totalt en minskning med ca 2 645 miljoner kronor jämfört med regeringen förslag. Förslagen fördelar sig så att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning minskas med ca 3 540 miljoner kronor och anslaget 1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader minskas med ca 19 miljoner kronor. Vidare föreslår vi två nya anslag: 2:1 Nej till höjd avgift i hemtjänsten på 74 miljoner kronor och 2:2 Återställt högkostnadsskydd på 840 miljoner kronor.

3. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (C)

Emil Källström (C) anför:

Centerpartiets vision är att Sverige ska bli ett av världens mest framgångsrika länder ekonomiskt, med möjligheter för alla att arbeta och utvecklas.

Förutsättningarna för detta är ett näringsliv i frontlinjen för internationell konkurrenskraft och innovation och en bred bas av småföretag som tillåts utvecklas och växa i hela landet. Jag och Centerpartiet vill att Sverige ska vara ett föredöme på miljöområdet och genom konkreta styrmedel visa att ekonomisk tillväxt, innovation och entreprenörskap går hand i hand med minskade utsläpp och gifter samt med ekologisk balans. Genom vår politik vill vi skapa välfärd och trygghet för alla i hela landet, dels genom ett ökat välståndsskapande som medger mer resurser till skola, vård och omsorg, dels genom att dessa resurser används bättre.

Under åren med alliansregeringen lades grunden till stabila statsfinanser. Viktiga steg togs för att lätta skattebördan och minska regleringarna. Över 300 000 nya arbetstillfällen skapades och utanförskapet minskade med drygt 200 000 personer, samtidigt som den gröna omställningen accelererade. När den nu sju år långa internationella krisen äntligen är till ända måste Sverige ta nästa steg för att skapa maximalt med jobb under den globala återhämtningen.

Tyvärr är den svenska regeringen på väg i motsatt riktning. Stora skattehöjningar på jobb och regleringar av växande företag riskerar att bryta återhämtningen och kommer att drabba tiotusentals arbetstillfällen. De mest utsatta grupperna på arbetsmarknaden är de som drabbas hårdast. Sverige behöver en förnyad ekonomisk politik.

Centerpartiet har i budgetmotion 2015/16:3223 föreslagit ett alternativ till regeringens budgetproposition. I motionen föreslås stora och viktiga strukturreformer på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden, omläggningar av skatten på arbete och företagens villkor samt en kraftfull grön skatteväxling där sänkt skatt på arbete finansieras genom att förenaren betalar för utsläpp. Målet är att frigöra alla de krafter som finns runt omkring i vårt land, så att nya initiativ och idéer belönas i stället för att bestraffas.

Riksdagen har i första steget av budgetprocessen emellertid ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Eftersom riksdagen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag och Centerpartiet önskar avstår jag från att delta i beslutet om anslagens fördelning. Centerpartiets budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. I stället framför jag i detta särskilda yttrande den fördelning av anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner som förordas i Centerpartiets anslagsmotion 2015/16:3150.

Regeringen har inom andra utgiftsområden aviserat pålagor som är kostnadsdrivande för kommunerna. Dessa har Centerpartiet avvisat. Jag och Centerpartiet föreslår därför att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning bör minskas i motsvarande mån. Därtill bör en äldreboendegaranti införas, vilket medför att anslaget bör öka med 50 miljoner kronor 2016. Dessutom bör kommunsektorn ges en allmän förstärkning om 72 miljoner kronor 2016. Netto innebär detta att anslaget bör minska med 3 718 miljoner kronor 2016 jämfört med regeringens kostnadsdrivande pålagor för kommunerna vilket innebär att denna besparing används till satsningar inom andra politikområden.

4. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (L)

Erik Ullenhag (L) anför:

Sverige står starkt efter åtta år med ett styre av Alliansen och Liberalerna. De offentliga finanserna är i ordning, sysselsättningen växer och vi står inför en stundande högkonjunktur. Samtidigt präglas omvärlden av stora nedåtrisker. Krigen i Syrien och Ukraina och en osäker makroekonomisk miljö skapar otrygghet för både människor och den framtida ekonomiska utvecklingen. Vi ser ökade kostnader för sjukskrivningar och, i ännu högre grad nu än när budgetpropositionen presenterades, för migrationsströmmarna till Sverige. Att vi är fast förvissade om att visa solidaritet i den största flyktingkatastrofen sedan andra världskriget understryker bara behovet av att vårda de offentliga finanserna.

Liberalernas budgetmotion är därför stram. Vi föreslår ett lägre utgiftstak och har ett högre finansiellt sparande än regeringen. På flertalet utgiftsområden är kostnaderna lägre än de regeringen föreslår. Genom att vi särskilt avvisar stora utgiftsökningar inom arbetsmarknadspolitiken och bostadspolitiken, samtidigt som vi höjer miljöskatterna, skapar vi utrymme för en budget som prioriterar jobben, kunskapen i skolan och försvaret av Sverige

Riksdagen har genom rambeslutet avvisat Liberalernas förslag till inkomstberäkning och fördelning av utgifter per anslagsområde. Därmed tar Sverige nu en annan väg än den Liberalerna vill se. Sverige kommer att tappa i jobb, kunskap och försvarsförmåga.

Vårt budgetförslag är att betrakta som en helhet. På majoriteten av utgiftsområdena överensstämmer inte riksdagens beslut med det förslag till ram som Liberalerna förespråkade. Liberalerna ser ett värde i att budgeten och budgetprocessen hålls samman. Även enskilda och på kort sikt motiverade utbrytningar riskerar att på långt sikt försvaga budgetprocessen och effektiviteten i finanspolitiken. Vi väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen till anslag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för utgiftsområde 25.

Vi anser att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning bör minskas med 1 953 miljoner kronor 2016 jämfört med regeringens förslag och att denna besparing bör användas till satsningar inom andra politikområden, bl.a. fortsatta nedsättningar av arbetsgivaravgifterna för unga. Vi anser att det är upp till varje landsting att avgöra om patientavgifter ska tas ut eller inte och avvisar därför regeringens förslag om kostnadsfri mammografi med 100 miljoner kronor och regeringens förslag om justerad riksnorm med 181 miljoner kronor. Via anslaget 1:1 reglerar vi delvis genomförandet av en ny lag om vård av unga med totalt 28 miljoner kronor 2016.

Slutligen föreslår vi, via anslaget 1:1, också justeringar till följd av ett förslag om ändringar av skattesystemets utformning. För 2016 innebär

förslaget om justerat reseavdrag en minskning av anslaget med 1 100 miljoner kronor och förslaget om en avvisning av höjd bensinskatt en minskning med 300 miljoner kronor. Under 2016 förväntas dessa reformer sammantaget höja inkomsterna från den kommunala inkomstskatten med 1 400 miljoner kronor och den kommunalekonomiska utjämningen justeras därför ned med motsvarande belopp.

5. Anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, punkt 1 (KD)

Jakob Forssmed (KD) anför:

För ökad gemenskap och framtidstro vill vi ha en politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och som underlättar för människor att gå från utanförskap till arbete. Vi vill skapa förutsättningar för en god tillväxt och ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning skapar en grund för fungerande mellanmänniska relationer. Genom en välfungerande ekonomisk politik kan vi också satsa resurser på välfärd, vilket ökar tryggheten. Och med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Nya jobb skapas inte av politiska ovanifrånlösningar – de skapas i växande och lönsamma företag. Den rödgröna regeringen tror att de kan nå Europas lägsta arbetslöshet och klara integrationsutmaningen med massiva skattehöjningar på arbete och företagande. Kristdemokraternas inriktning är den motsatta: vi vill sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och förbättra förutsättningarna för företagande. Det är också av stor vikt att den ekonomiska politiken utformas på ett sådant sätt att resurserna används effektivt för att skapa trygghet för dem som befinner sig i utsatta situationer. Tillväxten måste komma alla till del. Välfärden måste utvecklas genom fortsatt valfrihet, tydligt kvalitetsarbete och effektivt användande av resurser.

Vårt anslagsförslag inom utgiftsområde ligger 12 729 miljoner kronor över den ram som beslutats för utgiftsområdet och vi konstaterar att riksdagen inte bifallit våra förslag till ramar. Vi vill ändå i detta särskilda yttrande framföra synpunkter på regeringens förslag och redovisa de förslag som Kristdemokraterna lagt fram i motion 2015/16:1932 och 2015/16:2512 om anslagen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Vi avvisar regeringens förslag om kostnadsfri tandvård för unga, kostnadsfri sjukvård för personer över 85 år och kostnadsfri mammografi. Vi säger nej till förslaget om ett generellt tillskott till landstingen för sjukvården och vill i stället införa en ny prestationsbaserad kvalitetsstatsning med inriktning på förebyggande och rehabiliterande insatser. Vidare säger vi nej till regeringens höjning av takbeloppet för äldreomsorgstaxan. I enlighet med finansieringsprincipen tillför vi medel till kommunerna för att finansiera vårdnadsbidrag och förslaget om krav på erbjudande av föräldrastödsprogram.

Därutöver justeras anslaget 1:1 för sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga.

Det förslag som främst påverkar anslaget (13,5 miljarder kronor) är dock vårt förslag till möjlighet för unga att tjäna sin första halvmiljon skattefritt. Även för nyanlända föreslår vi motsvarande möjlighet i form av ett etableringsavdrag. Vi vill öka drivkrafterna för ungdomar att söka och ta ett första arbete. Att man får behålla en större del av sin inkomst gör att det blir mer attraktivt att söka och ta ett jobb och gör det även möjligt för den enskilde att spara för att exempelvis kunna köpa sin första bostad. När fler kan tänka sig att ta olika jobb skapas det samtidigt nya arbeten.

Förslaget innebär att de första 500 000 kronor man tjänar innan man fyller 25 år inte tas upp till inkomstbeskattning. Om man tar en akademisk examen innan man fyller 25 år förlängs möjligheten till skattefri inkomst tills man fyller 30 år. Etableringsavdraget innebär att en nyanländ under sina första fem år får möjlighet att tjäna upp till en halv miljon kronor skattefritt.

6. Ändring i socialtjänstlagen (2001:453), punkt 2 (M)

Ulf Kristersson (M), Jörgen Andersson (M), Jan Ericson (M) och Fredrik Schulte (M) anför:

En viktig fråga för många äldre är att få vardagsekonomin att gå ihop. När regeringen höjer taket i taxan för hemtjänsten kan det innebära ökade kostnader på upp till 2 500 kronor per år. Regeringens skattesänkning för pensionärer riskerar därmed att helt ätas upp av ökade kostnader. Alliansregeringen sänkte skatten för pensionärer vid fem tillfällen, och varje gång kunde vi göra det utan att höja skatten för dem som arbetar. Moderaterna vill att äldres ekonomi stärks på ett sätt som är varaktigt och hållbart, utan att skatten för de som arbetar behöver höjas.

Vi anser att äldreomsorgen behöver stärkas på olika sätt och att det är anmärkningsvärt att regeringen nu föreslår en höjning av maxtaxan i hemtjänsten. En sådan höjning kan medföra att många äldre med hemtjänst inte kommer att ha råd med den hjälp de behöver och en höjning kommer att drabba främst de äldre som har störst behov. Äldre människor som behöver stöd i hemmet måste kunna känna sig trygga med att de kan få den hjälp de har behov av.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:1 Budgetproposition för 2016 utgiftsområde 25:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning.
2. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).
3. Riksdagen anvisar för budgetåret 2016 ramanslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt uppställning.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:1910 av Isabella Hökmark (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en förändring av skatteutjämningssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1932 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skyldighet för kommuner att erbjuda minst ett föräldrastödsprogram under barnens uppväxt och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2356 av Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev (båda SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2015/16:2510 av Roland Utbult m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att maxtaxan i hemtjänsten inte ska höjas och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att maxtaxan i hemtjänsten inte ska höjas och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja socialbidragsnormen för barnfamiljer och tillkännager detta för regeringen.
81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska vara skyldiga att erbjuda minst ett föräldrastödsprogram under barnens uppväxt och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjd socialbidragsnorm för barnfamiljer och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas en skyldighet för kommunerna att erbjuda föräldrastödsprogram och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3050 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en äldreboendegaranti för personer över 85 år och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3088 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) avseende höjt högkostnadsskydd inom äldreomsorgen.

2015/16:3146 av Erik Ullenhag m.fl. (FP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2015/16:3150 av Emil Källström m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om högkostnadsskyddet inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utökad jobbstimulans och ökade aktivitetskrav i försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag

Förslag till anslag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Tusental kronor

Anslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	FP	KD
1:1 Kommunalekonomisk utjämning	89 679 937	-107 000	-3 540 100	-3 718 000	-1 953 000	+12 729 000
1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	3 712 965		-19 100			
1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer <i>Nya anslag</i>	5 350					
99:1 Nej till höjd avgift i hemtjänsten			+74 000			
99:2 Återställt högkostnadsskydd			+840 000			
Summa för utgiftsområdet	93 398 252	-107 000	-2 645 200	-3 718 000	-1 953 000	+12 729 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2016 inom
utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner*Tusental kronor*

Anslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1 Kommunalekonomisk utjämning	±0	89 679 937
1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	±0	3 712 965
1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	±0	5 350
Summa för utgiftsområdet	±0	93 398 252

BILAGA 4

Socialutskottets yttrande 2015/16:SoU3y

Höjt tak för avgift enligt socialtjänstlagen

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 22 oktober 2015 att ge socialutskottet möjlighet att yttra sig över regeringens proposition 2015/16:1 utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner punkt 2 med förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) och motioner med anknytning till förslaget. Socialutskottet överlämnar, under förutsättning av finansutskottets medgivande, ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden 2015/16, nämligen motionerna 2015/16:2510 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 6, 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 25, 2015/16:3088 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och 2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 4.

Socialutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens lagförslag och avstyrker motionerna.

I ärendet finns en avvikande mening (M, SD, C, KD)

Utskottets överväganden

Gällande rätt

Enligt 8 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL får kommunen ta ut skäligen avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer, bl.a. för hemtjänst och dagverksamhet samt särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen. Avgifterna får inte överskrida kommunens självkostnader. Kommunen får också ta ut avgifter för sjukvård som kommunen tillhandahåller enligt 26 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), förkortad HSL.

I 8 kap. 5 § SoL regleras högstkostnadsskyddet för dessa avgifter.

Propositionen

Regeringen föreslår att den enskildes avgifter för

- hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter för den sjukvård som kommunen tillhandahåller enligt 26 § HSL ska ändras från högst en tolfedel av 0,48 procent av prisbasbeloppet till högst en tolfedel av 0,5392 procent av prisbasbeloppet
- bostad i särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen ska ändras från högst en tolfedel av 0,50 procent av prisbasbeloppet till högst en tolfedel av 0,5539 procent av prisbasbeloppet.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016, vilket enligt regeringen lämnar tillräcklig hänsyn till kommunernas planeringsförutsättningar.

Den föreslagna höjningen av takbeloppen i högstkostnadsskyddet innebär enligt regeringen att takbeloppen för hemtjänst och dagverksamhet tillsammans med avgifter för sådan sjukvård som kommunen tillhandahåller enligt 26 § HSL respektive för särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen höjs med 211 respektive 190 kronor per månad fr.o.m. den 1 juli 2016. Eftersom kommunernas möjligheter till avgiftsuttag ökar föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2016, i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen, att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning minskas med 74 miljoner kronor 2016 (halvårsvis). Förslaget innebär visserligen att kommunernas möjlighet till avgiftsuttag ökar, men regeringen påpekar att kommunerna kan komma att välja olika lösningar och bedömer därför att förslaget inte inskränker den kommunala självstyrelsen.

Regeringen konstaterar att dess äldrepolitik rymmer bl.a. en omfattande ekonomisk satsning på stärkt bemanning i äldreomsorgen. Genom den föreslagna höjningen av avgiftstaket för avgift för hemtjänst och den samtidigt föreslagna minskningen av det generella statsbidraget skapas enligt regeringen ett delbidrag till finansieringen av denna satsning. Förslaget bidrar också till att motverka en genom åren minskande grad av finansiering via avgifter för

hemtjänst. För tio år sedan täckte hemtjänstavgifterna ca 5 procent av kommunernas kostnader för hemtjänst och 2012 var dessas bidrag till kostnadstäckning under 4 procent. Kommunernas uttag av andra avgifter som inte omfattas av bestämmelserna om högkostnadsskydd har under samma tid ökat.

När det gäller konsekvenserna för enskilda personer konstaterar regeringen att den föreslagna ökningen av hemtjänstavgifterna till följd av höjt avgiftstak kan vara större än ökningen av den disponibla inkomsten efter höjt grundavdrag och höjda eller i vissa fall sänkta pensioner. Detta är fallet för knappt 30 000 individer. Merparten av pensionärerna, ca 1,9 miljoner individer, får enligt regeringen en ökning av den disponibla inkomsten även efter betald hemtjänstavgift.

Motionerna

I motion 2015/16:3088 av Ulf Kristersson m.fl. (M) begärs i yrkande 2 att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) om höjt högkostnadsskydd inom äldreomsorgen.

I partimotion 2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om högkostnadsskyddet i äldreomsorgen. Motionärerna säger i motionen nej till regeringens höjning av högkostnadsskyddet inom äldreomsorgen. Liknande yrkanden finns i motionerna 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 25 och 2015/16:2510 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 6.

Utskottets ställningstagande

Socialutskottet noterar att graden av finansiering via avgifter under en längre tid har minskat när det gäller hemtjänsten och delar regeringens uppfattning att kommunerna bör ges möjlighet att öka avgiftsfinansieringen för bl.a. hemtjänsten genom att avgiftstaket höjs på det sätt som regeringen föreslår. Socialutskottet, som utgår från att regeringen kommer att följa upp konsekvenserna av höjt tak för dessa avgifter, ställer sig alltså bakom regeringens förslag och föreslår att finansutskottet tillstyrker det och avstyrker motionerna.

Stockholm den 19 november 2015

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Cecilia Widegren (M), Lennart Axelsson (S), Margareta B Kjellin (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlgvist (S), Jan Lindholm (MP), Amir Adan (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (FP), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Sofia Fölster (M) och Staffan Danielsson (C).

Avvikande mening

Höjt tak för avgift enligt socialtjänstlagen (M, SD, C, KD)

Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Margareta B Kjellin (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Carina Herrstedt (SD), Sofia Fölster (M) och Staffan Danielsson (C) anför:

Vi anser att äldreomsorgen behöver stärkas på olika sätt och anser att det är anmärkningsvärt att regeringen nu föreslår en höjning av maxtaxan i hemtjänsten. En sådan höjning kan medföra att många äldre med hemtjänst inte kommer att ha råd med den hjälp de behöver och en höjning kommer att drabba främst de äldre som har störst behov. Äldre människor som behöver stöd i hemmet måste kunna känna sig trygga med att de kan få den hjälp de har behov av.

Mot bakgrund av ovanstående avvisar vi regeringens förslag om att höja taket för avgifter för bl.a. hemtjänst, och finansutskottet bör därför tillstyrka motion 2015/16:3088 (M) yrkande 2 och avstyrka regeringens förslag. Därmed får motionerna 2015/16:2510 (KD) yrkande 6, 2015/16:2568 (KD) yrkande 25 och 2015/16:3225 (M) yrkande 4 anses i huvudsak tillgodosedda och finansutskottet bör avstyrka dem.